ჩვენ უნდა ჩვენი ვშვათ მყოობადი!

კომუნისტი

გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს და მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

№ 179 (20925) — პარასკევი, 3 აგვისტო, 1990 წელი. — ფასი 3 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲠᲝᲛᲔᲚ ᲙᲐᲜᲝᲜᲞᲠᲝᲔᲥᲢᲡ ᲕᲐᲛᲐᲯᲝᲒᲘᲜᲔᲑᲗ?

ᲓᲔᲛᲝᲙᲠᲐᲢᲘᲣᲚᲘ ᲐᲠᲩᲔᲕᲜᲔᲑᲘᲡ ᲖᲚᲣᲠᲑᲚᲖᲔ

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ „კომუნისტმა“ გამოაქვეყნა საქართველოს უზენაესი საბჭოს არჩევნების კანონპროექტები, რომლებსაც მოუთმენლად ელოდა ჩვენი საზოგადოებრიობა. ის ენთუზიაზმი და გაცნობიერებული ინტერესი, რომელსაც საზოგადოება იჩენს ამ კანონპროექტებისადმი, გამოწვეულია იმით, რომ საქართველო დღეს დემოკრატიული არჩევნების ზღურბლზეა, რაც, უპირველეს ყოვლისა, უნდა უზრუნველყოს დემოკრატიულმა საარჩევნო კანონმა. ეს პუბლიკაცია მარტო იმით როდი იპყრობს მკითხველის ყურადღებას, რომ ხსენებული საარჩევნო კანონპროექტები სულ არ ჰგავს წინამორბედ კანონებს, ათეული წლების განმავლობაში რომ მოქმედებდა საქართველოს ტერიტორიაზე. საყურადღებო უფრო მეტად ის მოვლენაა, რომ ერთსა და იმავე საგაზეთო აქ სამი ალტერნატიული კანონპროექტია გამოტანილი მკითხველის სამსჯავროზე, რაც პირველად ხდება 1921 წელს საქართველოს დამოუკიდებლობის გაუქმების შემდეგ.

გამოქვეყნებული სამი პროექტიდან, ეტყობა, ორი ოფიციალური ხელისუფლების პროექტია, ხოლო ერთი შეიმუშავეს „მრგვალ მაგიდაში“ გაერთიანებულმა ორგანიზაციებმა. ეს ორგანიზაციებია „დასი“ (დემოკრატიული არჩევნები საქართველოში), ლიბერალურ-დემოკრატიული ეროვნული პარტია, რესპუბლიკურ-ფედერალური პარტია, მწვანეთა პარტია და სახალხო ფრონტი.

პროექტები ახალი პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით არის შემუშავებული და ბევრ ისეთ დებულებას შეიცავს, რომლებიც, თუმცა ყურს უჩვეულოდ ხვდება და ამიტომ შეიძლება მიუღებლადაც მოგვეჩვენოს, მაგრამ, თუ მკითხველი უფრო დაკვირვებით გაეცნობა ამ პროექტებს, მათში უთუოდ ნახავს ბევრ სწორ და საგულისხმო დებულებას. გარკვეულ სირთულეს ქმნის ის, რომ ზოგ საკითხში პროექტები ურთიერთსაწინააღმდეგო პოზიციებზეა. ასეთ პირობებში მკითხველსაც და დეპუტატებსაც, რომლებიც მომავალ სესიაზე ამ პროექტებს განიხილავენ, ნათელი წარმოდგენა უნდა ჰქონდეთ იმაზე, თუ ალტერნატიული დებულებებიდან რომელია სწორი და მისაღები. ცხადია, ამ საკითხზე პრესაშიც და შემდეგ, ალბათ, სესიაზეც გაიმართება აზრთა ჯანსაღი გაზიარება. აქ მხოლოდ გაკვრით შეიძლება მივუთითოთ ის საკითხები, რომლებიც სხვადასხვაგვარად არის გადაწყვეტილი ხსენებულ პროექტებში.

ერთ-ერთი ასეთი საკითხია საქართველოს სსრ უზენაეს საბჭოში ასარჩევ დეპუტატთა რაოდენობა. ოფიციალური პროექტით, საქართველო დაიყოფა სამას საარჩევნო ოლქად, საიდანაც აირჩევა თითო დეპუტატი. ე. ი. სულ უნდა აირჩიონ 300 დეპუტატი. მეორე, ალტერნატიული პროექტის მიხედვით, დეპუტატთა რაოდენობა საქართველოს უზენაეს საბჭოში უნდა განისაზღვროს 201 დეპუტატით. აქედან „101 აირჩევა ერთმანდატიან საარჩევნო ოლქებში, ხოლო 100— პროპორციული წარმომადგენლობის საფუძველზე სრულიად საქართველოს პარტიული სიების მიხედვით“. (იხ. მუხლი 1).

როგორც პრესა გვაუწყებს, საარჩევნო კანონპროექტის შემდგენელი კომისიის წევრთა უმრავლესობა მხარს უჭერდა იმ დებულებას, რომ უზენაესი საბჭოს დეპუტატთა რაოდენობა 201 კაცით განისაზღვროს. როგორც ჩანს, ამ მოსაზრებას „კომისიის წევრთა უმრავლესობა იმით ასაბუთებდა, რომ ჩვენისთანა პატარა რესპუბლიკისათვის დეპუტატთა ეს რაოდენობა სრულიად საკმარისია. გარდა ამისა, 300 დეპუტატისგან შემდგარი უზენაესი საბჭო ნაკლებად მოქნილი იქნება საკითხების დროულად და დემოკრატიულად გადაწყვეტის თვალსაზრისით და ა. შ.

ალტერნატიული პროექტის მე-2 მუხლი არსებითად ბინადრობის ცენზს განსაზღვრავს. „არჩევის უფლება აქვს, — ვკითხულობთ ამ მუხლში, — საქართველოში ბოლო 5 წლის განმავლობაში მუდმივად მცხოვრებ საქართველოს მოქალაქეს, რომელსაც არჩევნების დღისათვის 18 წელი შეუსრულდა, ხოლო არჩეული შეიძლება იყოს საქართველოში ბოლო 10 წლის განმავლობაში მუდმივად მცხოვრები საქართველოს მოქალაქე, რომელსაც არჩევნების დღისათვის 23 წელი შეუსრულდა და ფლობს საქართველოს სახელმწიფო ენას“. ეს წესი ვრცელდება ქართველზეც და არაქართველზეც. მაგალითად, თუ ეროვნებით ქართველმა არ იცის ქართული ენა, მას, ალტერნატიული პროექტის მიხედვით, უზენაესი საბჭოს დეპუტატად ვერ აირჩევენ.

რატომ? იმიტომ, რომ ქართული ენა საქართველოში სახელმწიფო ენაა და, მაშასადამე, ამის მიხედვით ყველა სახელმწიფო დაწესებულება და, მათ შორის, უზენაესი საბჭოც მუშაობს ქართულ ენაზე. ამიტომ დეპუტატმა უნდა იცოდეს იმ დაწესებულების სამუშაო ენა, სადაც იგი მუშაობს. ჩვენი აზრით, საარჩევნო კანონპროექტების გამოქვეყნებამდე სასურველი იყო, რომ დაბეჭდილი ყოფილიყო აგრეთვე საქართველოს მოქალაქეობის კანონის პროექტი. ბევრი დებულება, რომელიც უნდა ჩამოყალიბდეს მოქალაქეობის კანონში, ზეგავლენას იხდენს საარჩევნო კანონის შემუშავებაზე. ამიტომ არის, რომ ამ თვალსაზრისით განსახილველ პროექტებს შორის მკვეთრი წინააღმდეგობაა. ეს ეხება, მაგალითად, იმ საკითხს, თუ რა მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს ამომრჩეველი და რას — ასარჩევი დეპუტატი.

ასევე აუცილებლად მიმაჩნია მომზადებულიყო და გამოქვეყნებულიყო პარტიების კანონპროექტი, ვინაიდან მასში განისაზღვრებოდა ისეთი ცნებები, რომლებიც გაგვიადვილებდა საარჩევნო კანონპროექტების დამუშავებას.

ამან გამოიწვია ის, რომ მეორე პროექტი იძლევა პარტიის ცნების განსაზღვრას. „პარტია წარმოადგენს საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე მოქალაქეთა ნებაყოფლობით გაერთიანებას, — ვკითხულობთ იქ, — რომელიც ხელს უწყობს ხალხის პოლიტიკური ნების ჩამოყალიბებას...“ და ა. შ. (იხ. მუხლი 8).

სამაგიეროდ, სხვა პროექტები ასახელებენ პარტიებს, პოლიტიკურ გაერთიანებებს, ბლოკებს, მაგრამ არ ხსნიან, თუ რა იგულისხმება მათში. თუკი ჩვენ გვექნებოდა პარტიის კანონი, მაშინ ეს საკითხი ყველასათვის ერთნაირად გადაწყდებოდა.

როგორც ოფიციალურ, ისე ალტერნატიულ პროექტებში სხვა ბევრი სიახლეცაა მოქმედ საარჩევნო კანონმდებლობასთან შედარებით, რომელთა ერთ საგაზეთო წერილში განხილვა ყოვლად შეუძლებელია. მაგრამ ის კი აუცილებლად უნდა ითქვას, რომ ამ პროექტების შეჯერება და მათ საფუძველზე ახალი საარჩევნო კანონის ჩამოყალიბება, რაც უნდა მოხდეს მომავალ სესიაზე, უთუოდ შეუწყობს ხელს ჩვენი დღევანდელი ცხოვრების დემოკრატიზაციას. მხოლოდ ამ გზით არის შესაძლებელი დღევანდელ პოლიტიკურ ვითარებაში წამოჭრილი ბევრი რთული პრობლემის მოგვარება.

ᲝᲗᲐᲠ ᲒᲐᲛᲣᲠᲔᲚᲘᲫᲔ,
იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი.

ᲒᲐᲜᲛᲘᲡᲘᲚᲐᲕᲗ ᲛᲘᲠᲘᲗᲐᲓ ᲓᲔᲑᲣᲚᲔᲑᲐᲗᲐ ᲞᲠᲝᲔᲥᲢᲡ

ᲛᲝᲛᲐᲕᲚᲘᲡ ᲒᲐᲗᲕᲐᲚᲘᲡᲬᲘᲜᲔᲑᲘᲗ

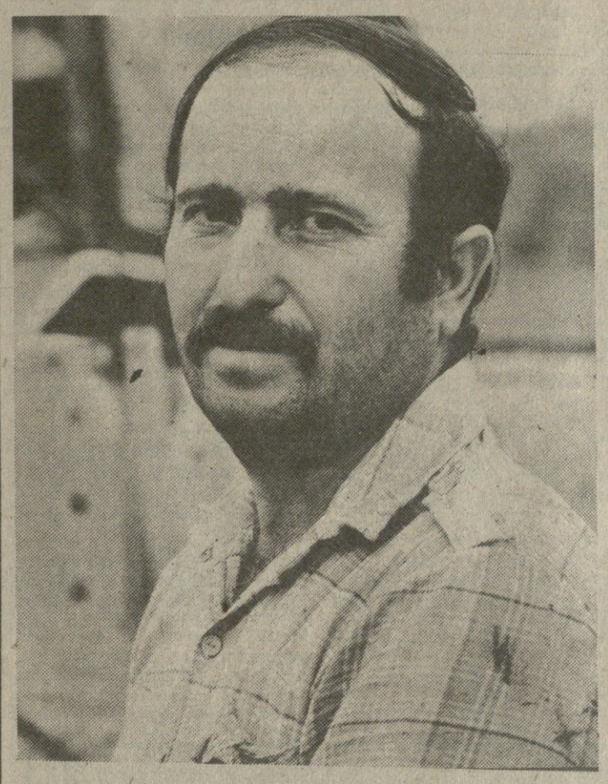

„**ᲗᲔᲚᲐᲕᲘᲡ**“ სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანების პირველადს პარტიულ ორგანიზაციაში ასზე მეტი კომუნისტია. მის შემადგენლობაშია მეცნიერული ინტელიგენციის, გლეხობის, მუშათა კლასის წარმომადგენლები. მიუხედავად ამისა, გაერთიანების კომუნისტებს დღეს ერთი საფიქრალი და საზრუნავი აქვთ: როგორი უნდა იყოს საქართველოს კომუნისტური პარტია იმისათვის, რომ სათანადო ადგილი დაიკავოს ჩვენს განახლებულ, დამოუკიდებელ ცხოვრებაში. ამას მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს პარტიის ძირითადი დებულებების საბოლოო სახე, რომელთა განხილვასაც გაერთიანების პირველადი პარტიული ორგანიზაციის ამასწინანდელი კრება მიეძღვნა. გთავაზობთ კრების მონაწილეთა ზოგიერთ მოსაზრებას.

ᲕᲐᲟᲐ ᲗᲣᲨᲘᲨᲕᲘᲚᲘ, „ᲗᲔᲚᲐᲕᲘᲡ“ ᲞᲐᲠᲢᲘᲣᲚᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲛᲓᲒᲘᲕᲐᲜᲘ:

საქართველოს კომპარტიის პროგრამის, ორგანიზაციული და სტრუქტურული წყობის ძირითადი დებულებების პროექტის განხილვა იმითაც არის საყურადღებო, რომ თითოეულ კომუნისტს კიდევ ერთხელ ეძლევა საშუალება განსაზღვროს თავისი დამოკიდებულება ამჟამად მიმდინარე საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესებისადმი. მდგომარეობა ცვალებადია და სწორედ ამიტომ, აუცილებელია ყველა ჩვენგანმა მთელი პასუხისმგებლობით თქვას: ვისთან ვარ და რა ნსურს? ამ კონტექსტით მიმაჩნია, რომ პარტიაში დაბრუნების შესაძლებლობა მეტად გაიოლდა. როგორც დებულებების ორიელი თავის მე-5 პუნქტშია ნიშნული, „პარტიაში დაბრუნება კვალიფიცირდება, როგორც პარტიაში ხელახალი მიღება“. ამგვარი ფორმულირება ხომ არ აუხსნის გზას ბევრ ისეთს, რომელიც დღეს აქ არის, ხვალ — იქ? იქნებ უკეთესი იყოს დებულებებში მოინახოს ადგილი ცნებისათვის „პარტიის რიგებში აღდგენა?“

ᲘᲚᲘᲖᲐᲑᲐᲠ ᲡᲘᲐᲛᲐᲨᲕᲘᲚᲘ, ᲒᲐᲔᲠᲗᲘᲐᲜᲔᲑᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲘ ᲛᲣᲨᲐᲝ:

პროექტის განხილვისას უნდა ავითვალისწინოთ ,, მოვლენათა განვითარების დინამიკა — ასეთია დღევანდელობის ერთ-ერთი ფუნდამენტური თვისება. მხოლოდ პროექტის ,, ,, ,,

საქართველოს კომპარტიის XXVIII ყრილობის მეორე ეტაპის წინ

მრგვალი მაგიდის მონაწილენი კვლავ მსჯელობენ აქტუალურ პრობლემებზე, რომლებიც ჩვენს საზოგადოებრიობას აღელვებს საქართველოს კომპარტიის XXVIII ყრილობის მეორე ეტაპის წინ. ამჯერადაც მეორდება წინა კითხვები, პასუხები კი, ბუნებრივია, განსხვავებულია, მათი საერთო არის გულწრფელობა და სამშობლოს ბედით დაინტერესება.

1. რა იმედებს ამყარებთ საქართველოს კომპარტიის XXVIII ყრილობის მეორე ეტაპზე, კერძოდ, რესპუბლიკის სახელმწიფოებრიობის აღდგენისა და მისი კომპარტიის დამოუკიდებლობის პრობლემების გადაწყვეტის თვალსაზრისით?

2. როგორ აფასებთ ამასთან დაკავშირებით სკკპ XXVIII ყრილობის შედეგებს, რით მიიპყრო მან თქვენი განსაკუთრებული ყურადღება, რამდენად გამოიკვეთა ყრილობაზე პარტიის შიგნით სხვადასხვა ძალების მოქმედების კონტურები?

3. წარსული, აწმყო, მომავალი. რა კავშირს ხედავთ მათ შორის, რა გზით ვიაროთ ჩვენს ქვეყანაში ათვალი წლების მანძილზე დაშვებული შეცდომებისა და დეფორმაციების გამოსწორებისათვის, საკაცობრიო ღირებულებათა პრიორიტეტის დამკვიდრებისათვის, საზოგადოების ჯანსაღი ძალების კონსოლიდაციისათვის?

4. სოციალიზმის თეორია და პრაქტიკა: თქვენი აზრით, რომელმა მათგანმა (ან ორივემ ერთად) განსაზღვრა არსებული ვითარება, როგორია თქვენი დამოკიდებულება საკუთრების ფორმებისადმი, პირდაპირ ვთქვათ, კერძო საკუთრებისადმი?

5. საით მივდივართ, რა დადებითი თუ უარყოფითი ძვრები შეინიშნება საზოგადოების სულიერი და ზნეობრივი ემანსიპაციის დარგში, რა ვიღონოთ თვითგანწმენდისა და თვითამაღლებისათვის?

ვლადიმერ მაღასიძე,

გურჯაანის რაიონის სოფელ ვაზისუბნის სასოფლო ტერიტორიული პარტიული კომიტეტის მდივანი:

1. საქართველოს კომუნისტური პარტიის XXVIII ყრილობის მეორე ეტაპი უნდა იქცეს საქართველოს კომუნისტთა ყველა შეცდომის აღიარებისა და მათი გამოსწორებისათვის გადამწყვეტი ბრძოლის სათავედ რესპუბლიკის სახელმწიფოებრიობის აღდგენისა და მისი კომუნისტური პარტიის დამოუკიდებლობის მიღწევის გზაზე. ამას უნდა მოჰყვეს საქართველოს ტერიტორიის მიტაცებასა და წიაღისეული სიმდიდრეების განიავებაზე ვეტოს დადება, რესპუბლიკის ტერიტორიაზე (განსაკუთრებით შავიზღვისპირეთში) სხვადასხვა საკავშირო უწყებების და მაღალი რანგის პირთა მიერ ქართველი ხალხის თანხმობის გარეშე მშენებლობების შეწყვეტა, საზღვაო ნაოსნობისა და სამოქალაქო ავიაციის რესპუბლიკის მთავარობისადმი დაქვემდებარება, რესპუბლიკის თავდაცვის სამინისტროს შექმნა და ეროვნული საჯარისო ფორმირების ჩამოყალიბება.

მხოლოდ აღნიშნული და სხვა პრობლემების გადაჭრისათვის ბრძოლით შესაძლებს საქართველოს კომპარტია დაკარგული ავტორიტეტისა და ნდობის აღდგენას.

2. სკკპ XXVIII ყრილობა იყო ყველაზე დემოკრატიული საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში. მისი შედეგებიდან აღსანიშნავია რესპუბლიკების კომუნისტური პარტიების დამოუკიდებლობის გაზრდა და „ცენტრის“ პოზიციების შესუსტება. ის, რომ რესპუბლიკების კომუნისტურ პარტიებს უფლება აქვთ არ მიიღონ „ცენტრის“ გადაწყვეტილება, თუ ის ერის ინტერესებს ეწინააღმდეგება, ნამდვილად დიდი მიღწევაა.

3. წარსულს, აწმყოს და მომავალს ერთმანეთთან აკავშირებს ქართველი ერის სწრაფვა თავისუფლებისაკენ. მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის მსგავსად დღეს საქართველოს კვლავ უხდება ბრძოლა თავისუფლების, სრული დამოუკიდებლობის მოპოვებისათვის, სახელმწიფოებრიობის აღდგენისათვის. ამ ბრძოლაში წარმატების მიღწევისათვის საჭიროა ეროვნული ინტერესების წინა პლანზე წამოწევა, პიროვნების მოქალაქეობრივი სტატუსის შემოღება, ისეთი კონსტიტუციის შემუშავება და განხორციელება, რომელიც უზრუნველყოფს ხალხის უფლებათა დაცვას.

4. რესპუბლიკაში და საერთოდ საბჭოთა კავშირში შექმნილი ვითარება განსაზღვრა სოციალიზმის თეორიამ და მისი განხორციელების პრაქტიკამ ერთობლივად. სოციალიზმის თეორიის ნაკლად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ იგი კატეგორიულად ილაშქრებს კერძო საკუთრების წინააღმდეგ, რომელიც უმნიშვნელოვანეს ეკონომიკურ ბერკეტს წარმოადგენს.

საზოგადოებრივი საკუთრების პირობებშიც შეიძლება მიღწეულ იქნეს ეკონომიკის აღმასვლა, მაგრამ იგი უნდა იმართებოდეს ეკონომიკური და არა ადმინისტრაციულ-მბრძანებლური მეთოდებით, რასაც ვხედებოდით სოციალიზმის პრაქტიკაში. ამის მაგალითია იძულებითი კოლექტივიზაცია, რომელსაც მოჰყვა კოლექტიური საკუთრების სახელმწიფოებრივში გადასვლა საბჭოთა მეურნეობის სახით. პრაქტიკულად მოხდა „განგლეხება“, მიწა გლეხისათვის გახდა „სხვისი“, რამაც უარყოფითად იმოქმედა ეკონომიკაზე და კრიზისულ მდგომარეობამდე მიგვიყვანა.

სოციალიზმის თეორია პრაქტიკულად უარყოფდა საბაზრო ეკონომიკას, არ უწევდა ანგარიშს საბაზრო ფასებს. ნაცვლად იმისა, რომ სასურველი დარგების განვითარება მომხდარიყო ეკონომიკური სტიმულირების მეთოდით, ფასთა რეგულირებით, ფაქტობრივად ამის მიღწევას ცდილობდნენ ადმინისტრაციული მეთოდებით.

ამის დადასტურებაა მევენახეობის დარგის მდგომარეობა კახეთში, როდესაც გლეხთამ მაღალი შრომატევადობისა და ყურძნის დაბალი შესასყიდი ფასების გამო პირი იბრუნა მევენახეობისაგან და კურსი აიღო ისეთი პროდუქციის წარმოებისაკენ, როგორიც არის საადრეო კიტრი, პომიდორი, საზამთრო, ატამი, რომელთა რეალიზაციას მაღალ ფასებში ახდენდა, ნაცვლად იმისა, რომ ყურძნის დამზადების ფასები გაეადიდებინათ და ამით შეეჩერებინათ ვენახების ფართობების შემცირების ტენდენცია, ხელისუფალთა მიერ მიღებული იქნა კანონი ვენახის უნებართვოდ გაკაფვისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ, აიკრძალა სოფლის მეურნეობის პროდუქტების არა მარტო რესპუბლიკის გარეთ, არამედ ერთი რაიონიდან მეორე რაიონში გატანა, რაიონის საზღვრებზე გაჩნდა შლაგბაუმები, თითქოს თითოეული რაიონი ცალკე სახელმწიფოა.

საერთოდ მომხრე ვარ საკუთრების ყველა ფორმისა, მათ შორის კერძო საკუთრებისა, მაგრამ ამ შემთხვევაში გამორიცხული უნდა იყოს ადამიანის მიერ ადამიანის ექსპლოატაცია. მისი მიღწევა სოფლის მეურნეობაში შეიძლება ფერმერული წარმოების დანერგვით, ხოლო მრეწველობაში ქარხანა-ფაბრიკების აქციებით აღნიშნულ საწარმოებში მომუშავე მუშაკებზე გადაცემის გზით.

5. თითქოს უკეთესობისაკენ მივდივართ. მხედველობაში მაქვს არა ეკონომიკური სიძნელეები და ეროვნული კონფლიქტები, რომელიც ქვეყანაში დაბადეთ ვითარებას ქმნის, არამედ ბრძოლა სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნისათვის. საჭიროა საბჭოთა კავშირი ჭეშმარიტად თანასწორუფლებიანობასა და ნებაყოფლობით საწყისებზე შექმნილ თანამეგობრობის კავშირად გადაიქცეს, რომელსაც საერთო ინტერესები ექნებათ პოლიტიკაში და თავდაცვის საქმეში.

აუცილებელია ბრძოლა აღნიშნული თანამეგობრობის შექმნისა და დამოკიდებულების მიღწევისათვის, რაც, თავის მხრივ, მოითხოვს რესპუბლიკის პროგრესული ძალების კონსოლიდაციას.

ედუარდ კოდუა,

თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციოლოგიის კათედრის გამგე, პროფესორი:

1. საქართველოს კომპარტიის XXVIII ყრილობის მეორე ეტაპზე განსაკუთრებულ იმედებს არ ვამყარებ, რადგან საქართველოს კომპარტია არ მიმაჩნია იმ ძალად, რომელსაც შეუძლია უზრუნველყოს რესპუბლიკის სახელმწიფოებრიობის აღდგენა. ასეთ ძალად მხოლოდ ქართველი ხალხი მესახება, პირობად კი დემოკრატიის დამკვიდრება საბჭოთა ცხოვრების წესში. ვფიქრობ, საქართველოს კომპარტიას არ გაჰყვება ხალხი, რადგან იგი მთელი არსებობის მანძილზე სხვისი ინტერესების განხორციელებას ემსახურებოდა და არც თავისი სტატუსით არის ეროვნული პარტია.

2. სკკპ XXVIII ყრილობამ დადებითი როლი შეასრულა კონსერვატიული ძალების დამარცხებით. არსებობდა კონსერვატიზმის გამარჯვების რეალური საფრთხე. მნიშვნელოვნად მეჩვენება ლიგაჩოვშინის დამარცხება, მაგრამ ის ჯერაც საშიშია და საჭიროა პროგრესული ძალების კონსოლიდაცია. ყრილობაზე პარტიის შიგნით სამი ძალა გამოიკვეთა: მემარჯვენეები, რომლებიც ძველს დაბრუნებას ესწრაფვიან; ზომიერი რეფორმის მომხრენი გორბაჩოვის მეთაურობით, რომლებმაც ფართო მასშტაბის რეფორმების პროგრამა წამოაყენეს, მაგრამ საზოგადოების გათიშვის შიშით ბოლომდე ვერ მიიყვანეს და თავისებური შუალედური პოზიცია დიაკვეს მემარჯვენეებსა და მემარცხენეებს შორის; მესამე ჯგუფი — დემოკრატიული პლატფორმის მომხრენი, რომლებიც რადიკალურ გარდაქმნებს მოითხოვენ როგორც პარტიულ, ისე საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ეს უკანასკნელი უფრო პერსპექტიულად მესახება.

3. წარსულისადმი კრიტიკულ პოზიციას ვადგავართ, თუმცა ბოლომდე მაინც ვერ დავძლიეთ. აწმყოს კრიზისული ვითარება წარსულის შედეგია და მომავალი არაპერსპექტიულია, თუ განახლების პროცესი არ გასცდება საზოგადოებრივი ცხოვრების ფასადს და საფუძვლიანად არ შეარყევს გაფაშრებულ ღირებულებებს, რასაც ვემყარებოდით ათეული წლების განმავლობაში. გორბაჩოვის მიერ გამოცხადებულ საკაცობრიო ღირებულებათა პრიორიტეტის დამკვიდრება მოითხოვს საზოგადოებრივი ცნობიერების ახალ დონეზე ამაღლებას. ამის რეალური განხორციელება დიდ ძალისხმევას მოითხოვს. კაცობრიობის უფსკრულის წინაშე დგომის ვითარებაში პასუხისმგებლობა ადამიანის ბედისათვის გვეკისრება თანამედროვე და მომავალ თაობებს, ამ ცნობიერებით უნდა ვმოქმედებდეთ. ჯერჯერობით შორსა ვართ ამ ცნობიერებისაგან.

4. სოციალიზმის თეორიამაც და პრაქტიკამაც განსაზღვრეს არსებული კრიზისული ვითარება, კერძოდ, თეორიის უტოპიურობამ, რეალური პირობების გაუთვალისწინებლობამ, ჩვენი მოქმედების და საქმის თეორიასთან შეუსაბამობამ, პარტიისა და სახელმწიფოს გადაქცევამ ადამიანის გაუცხოების წყაროდ.

რაც შეეხება საკუთრებისადმი დამოკიდებულებას, ინდუსტრიული და პოსტინდუსტრიული საზოგადოებისთვის საკუთრების ფორმის საკითხი გახდა ერთ-ერთი ძირეული და მწვავედ ისმის კითხვა: რომელში ვეძებოთ უპირატესობა — საზოგადოებრივში, კერძოში თუ მათ თანაარსებობაში? ყოველი ღირებულებითი ორიენტაციის ამოსავალი უნდა იყოს ცხოვრება. XX საუკუნეში ჩვენ გვაქვს საკუთრების ორ განსხვავებული ფორმაზე აგებული ცხოვრების ორი განსხვავებული წესი. რა მოგვცა თითოეულმა? საზოგადოებრივ საკუთრებაზე აგებულ საზოგადოებაში გაბატონდა ეკონომიკური სიდუხჭირე, მოხდა შრომის ნაყოფიერების დაცემა, დაიკარგა შრომისადმი სიყვარული, შრომის საგნებისადმი და, განსაკუთრებით, მარჩენალი მიწისადმი მიჯაჭვულობის გრძნობა, საზოგადოება ჩავარდა ისეთ ეკონომიკურ და სოციალურ კრიზისში, რომლიდან გამოსვლაც საკუთარი ძალებით არ შეუძლია და ელოდება დახმარებას იმ სეკტორისაგან, რომლის უარყოფაზე აიგო ეს საზოგადოება. ამ ვითარების განმსაზღვრელი „გარეგადამწყდომი“ მიზეზი საზოგადოებრივი საკუთრებაა.

ფაქტობრივად ეს ცნება ფიქცია გამოდგა. არავითარი საზოგადოებრივი საკუთრება არაა, რაც მივიღეთ — ან სახელმწიფო საკუთრებაა, ან „საარვისო“ საკუთრება. არც ერთი და არც მეორე არაა ადამიანთა კომუნიკაციის, „მეს“ თავისთავად იგივეობის წყარო. სახელმწიფო საკუთრება — ეს არის ადამიანებისაგან გაუცხოებული, გამაუცხოებელი ძალა კი სახელმწიფო. არ შეიძლება ადამიანი გულით იღვწოდეს სახელმწიფო საკუთრების განმტკიცებისათვის, რადგან ის მხოლოდ ბიუროკრატიის საკეთეს უზრუნველყოფს. საზოგადოების გაუცხოების ერთ-ერთი ნიშანია ბიუროკრატიის სულ უფრო მზარდი ბატონობა. რაც მთავარია, ადამიანს არ აქვს პასუხისმგებლობის გრძნობა საზოგადოებრივ თუ ამ საარვისო საკუთრების მიმართ.

3. წარსული, აწმყო, მომავალი. რა კავშირს ხედავთ მათ შორის, რა გზით ვიაროთ ჩვენს ქვეყანაში ათეული წლების მანძილზე დაშვებული შეცდომებისა და დეფორმაციების გამოსწორებისათვის, საკაცობრიო ღირებულებათა პრიორიტეტის დამკვიდრებისათვის, საზოგადოების ჯანსაღი ძალების კონსოლიდაციისათვის?

4. სოციალიზმის თეორია და პრაქტიკა: თქვენი აზრით, რომელმა მათგანმა (ან ორივემ ერთად) განსაზღვრა არსებული ვითარება, როგორია თქვენი დამოკიდებულება საკუთრების ფორმებისადმი, პირდაპირ ვთქვათ, კერძო საკუთრებისადმი?

5. საით მივდივართ, რა დადებითი თუ უარყოფითი ძვრები შეინიშნება საზოგადოების სულიერი და ზნეობრივი ემანსიპაციის დარგში, რა ვიღონოთ თვითგანწმენდისა და თვითამაღლებისათვის?

ელგუჯა ძვათაძე,

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი:

1. საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენა პარტიის ყრილობის პრეროგატივა არ არის, იგი უნდა გადაწყვიტოს საბჭოების ყრილობამ, რომლის დეპუტატებს აირჩევენ მრავალპარტიულობის სისტემის საფუძველზე. პარტიის ყრილობა უფლებამოსილია ამ საკითხთან დაკავშირებით შეიმუშაოს თავისი პლატფორმა და წარუდგინოს საბჭოების ყრილობას. პლატფორმის შემუშავება დიდ დაკვირვებას და გონიერებას მოითხოვს. აქ აღარ გამოგადგება დიალოგი და დროის გაყვანის კურსი, ცალკეული სოციალური ჯგუფების საამებლად გადაწყვეტილებების ფორმალურად მიღების მავნე პრაქტიკა. აუცილებელია პრინციპულად გაირკვეს საკითხი: დამოუკიდებლობა კაპიტალისტური თუ სოციალისტური არჩევანის გზით? თუ ყრილობა დამოუკიდებლობის კაპიტალისტურ არჩევანს მიიღებს, მაშინ ყრილობამ უნდა გადაწყვიტოს საკითხი პარტიის სახელწოდების შეცვლის შესახებ. კომუნისტური პარტია ბურჟუაზიის დასამხობად შეიქმნა და, ბუნებრივია, პარადოქსი იქნება თუ საქართველოს კომპარტია ბურჟუაზიული დემოკრატიის არჩევანის პირობებში თავის სახელწოდებას შეინარჩუნებს.

2. სკკპ XXVIII ყრილობის შედეგებმა ჩემზე ორმაგი შთაბეჭდილებები მოახდინა. დადებითად მიმაჩნია ის, რომ ყრილობამ თავისი შემდგენლობის სიჭრელის მიუხედავად, ერთსულოვნად აღიარა გარდაქმნის აუცილებლობა და მისი შეუქცევადობა. სასიამოვნოა ისიც, რომ ბოლო ეღება ცენტრის დიქტატს და შაბლონური გადაწყვეტილებების მიღების პრაქტიკას. მოსაწონია დემოკრატიული ცენტრალიზმის პროცესების რეფორმაცია, რომელიც აპირობებს პირველადი პარტიული ორგანიზაციების უფლებამოსილებათა გაზრდას. კმაყოფილება მომგვარა ყრილობის მუშაობის ახლებურად წარმართვამ, როცა დელეგატებს მიეცათ შესაძლებლობა გამოეთქვათ თავიანთი აზრი, გაეკრიტიკებინათ ყველა რანგის მუშაკი. მოსაწონია, ცენტრალური კომიტეტის შემადგენლობაში რესპუბლიკების კომპარტიების წარმომადგენლობათა თანაბარი ნორმების დაწესება და ალტერნატიულ საფუძველზე გენერალური მდივნისა და მისი მოადგილის ყრილობაზე არჩევა.

მე, როგორც საზოგადოებრივი მეცნიერების წარმომადგენელს, უფლება არა მაქვს არ ვთქვა ყრილობის დაბალი თეორიული დონის შესახებ. პლატფორმებში და დელეგატთა გამოსვლებში ობიექტურად არ იქნა შეფასებული სოციალიზმის მშენებლობის ისტორიული პროცესის შედეგები, არ გაიმიჯნა ერთმანეთისაგან ნებგბერიური და პოზიტიური მოვლენები, არაფერი თქვა იმის შესახებ, თუ რამ მიიყვანა სოციალიზმი და კომუნისტური პარტია კრიზისამდე. ყრილობაზე ხშირად გაისმოდა სიტყვები სტალინური სოციალიზმისა და მისი მავნე შედეგების შესახებ. სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ სტალინი სოციალისტური რევოლუციისა და ერთ ქვეყანაში სოციალიზმის მშენებლობის თეორიის ფუძემდებელი არ არის, იგი, ამ თეორიის პრაქტიკულად განხორციელების ორგანიზატორი იყო. ვინც კარგად იცნობს ვ. ი. ლენინის თეორიულ მემკვიდრეობას, მისთვის ნათელია, რომ მან შეიმუშავა ერთ ქვეყანაში სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებისა და სოციალიზმის აშენების თეორია, კერძოდ, ნახევრად ფეოდალურ რუსეთში, სადაც მოსახლეობის 80 პროცენტზე მეტი წერა-კითხვის უცოდინარი იყო.

60-იანი წლებიდან მსოფლიოში ახალი ეპოქა იწყება, ატომმა და წყალბადმა მსოფლიოს გადარჩენის საერთო საზრუნავი გაუჩინა სხვადასხვა სისტემის სახელმწიფოებს. ამიტომაც ორ სისტემას შორის მშვიდობიანი თანაარსებობა ობიექტურ აუცილებლობად ნეს. ამან პატიოსანი კომუნისტების უკმაყოფილება გამოიწვია. ვფიქრობ, პარტიაში ანგარებით შესულ კომუნისტებთან ერთად დღეს მის რიგებს, სამწუხაროდ, ბევრი პატიოსანი კომუნისტიც დატოვებს.

3. ერის სამომავლო ამოცანების დასახვა დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად ობიექტურად შევაფასებთ ერის განვითარების ისტორიული პროცესის შედეგებს. სამწუხაროდ, ამ მხრივ მდგომარეობა საქართველოში არასახარბიელოა. პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ მეცნიერულ ნიადაგზე ვერ დავაფუძნეთ საქართველოს წარსულისა და აწმყოს ისტორიის შესწავლა-შეფასების საქმე.

ჩვენი აზრით, საქართველოს სუვერენულ სახელმწიფოდ გადაქცევა ერომ მოიტანა და იგი შეუქცევადი პროცესია, თუმცა არ შეიძლება ქმაყოფილებით არ აღინიშნოს ეროვნული მოძრაობის ზვლილი ამ პროცესის დაჩქარებაში. საზოგადოებრივი აზრი რელიეფურად გვიჩვენებს, რომ ქართველი მოსახლეობის მთელი შემადგენლობა, პარტიულობისა და სოციალური შემადგენლობის განურჩევლად, ერთ მიზანს ესწრაფვის და იბრძვის ერის დამოუკიდებლობისათვის. განსხვავება მხოლოდ ისაა, რომ მოსახლეობის ერთი ნაწილი, რადიკალურ პოზიციაზე დგას, ხოლო მეორე ნაწილი მოითხოვს ობიექტურად შეფასდეს დამოუკიდებლობის პირობებში ერის შესაძლებლობანი და მისი გათვალისწინებით წარმართოს მუშაობა. ამ საქმეში ერთნაწილი ფარული ახსნა-განმარტებითი მუშაობის საფუძველზე.

4. სოციალიზმს მხოლოდ ერთადერთი გაგება აქვს. ეს არის საწარმოო საშუალებათა საზოგადოებრივი საკუთრება და შრომის მიხედვით განაწილება, რომელსაც, სამწუხაროდ, დღემდე ვერ ვახორციელებთ. ყრილობის მიერ აღებულ კურსს ჰუმანური სოციალიზმის აშენების შესახებ, ჩემი აზრით, კონკრეტული ამოცანა არ აქვს. სრულიად მართებულად მიმაჩნია ცვლილება, რომელიც შეიტანა პარტიის პროგრამაში XXVIII ყრილობამ სოციალიზმის სრულყოფის შესახებ, მაგრამ ეფიქრობ, რომ საზოგადოება საერთოდ ხელს არ აიღებს სოციალური თანასწორობის მიღწევის იდეაზე და ადრე თუ გვიან შექმნის მისი განხორციელების მეცნიერულ მექანიზმს.

სოციალიზმი მისი სრულყოფის პირობებში არ გამორიცხავს კერძო საკუთრებას იმ სფეროებში, სადაც საკუთრების საფუძველია ადამიანის შრომა და დაუშვებელია სხვისი შრომის მითვისება, ამიტომ მართებულად მიმაჩნია საკუთრების ორივე ფორმის კონსტიტუციურ პრინციპად აღიარება. ჩემი აზრით, კერძო საკუთრება ადამიანისაკენ მიმავალი გზა, გზა ეკლიანი, ხიფათებით სავსე, მაგრამ მაინც გასავლელი.

საქართველომ თავისი ეკონომიკური სისტემა უნდა შეიმუშაოს და ამ სისტემას დაუქვემდებაროს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული ყველა რესურსი, სხვანაირად ჩვენი წინსვლა შეუძლებელია.

კომუნისტურმა რეჟიმმა თავიდანვე შეაქცია ზურგი ეკლესიას და უარყო მარადიული მოძღვრება ქრისტესი და ამით კიდევ უფრო დაამძიმა კაცთმოდგმის ისედაც ცოდვილი სული. დადგა ჟამი სულიერი განწმენდისა და ვინც ნამდვილად ქართველია, ის შეძლებს კიდეც ერთი პატარა სანთელი დაანთოს ქრისტიანი საქართველოსათვის, მისი გადარჩენისათვის. ღმერთი იყოს ჩვენი მფარველი.

ელგუჯა ბერიძე,

ბორჯომის რაიონული საავადმყოფოს ექიმი:

1. ჩემი აზრით, დღევანდელ ეტაპზე საქართველოს კომუნისტური პარტიის სრული დამოუკიდებლობის გამოცხადება თვით კომუნისტური პარტიის შიგნით გამოიწვევს ბევრ პრობლემებს, რადგანაც მგონია, რომ წარმოიქმნება სკკპ პლატფორმაზე მდგარი ძლერი ოპოზიცია, ან ცალკე პარტია, შემდგარი არაქართველი წევრების საკმაოდ მძლავრი ჯგუფისაგან.

ამიტომ ამ პირობებში საქართველოს კომპარტია უნდა დარჩეს სკკპ-ში შემავალი, ან უნდა შეიქმნას ახალი პარტია, რომელიც ეაიერთიანებს საქართველოს ცეთილღელობისათვის მზრუნველ თანამოაზრეებს.

2. სკკპ XXVIII ყრილობის მუშაობის პერიოდში ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ კონსერვატიული და რადიკალური ძალები. რაკი დელეგატებს შორის კონსერვატიულად მოაზროვნენი ჭარბობდნენ, რა თქმა უნდა, ამან თავისი გამოხატულება ჰპოვა ყრილობის გადაწყვეტილებებში, და აღმოჩნდა, რომ პარტია არ განახლდა, იგი კვლავ თვლის თავს ავანგარდულ ძალად, ხელმძღვანელობას მთლიანად თვითონ კისრულობს, ამავე დროს პარტიამ თავი აარიდა 70 წლის მანძილზე დაშვებული შეცდომებისთვის პასუხისმგებლობას. მე მგონია, თუ ოგივე პარტია იქნება ხელმძღვანელი, რომელმაც 70 წლის მანძილზე გვატარა შეცდომებით და არაფერზე პასუხი არ აგო, რა გარანტია გვაქვს, რომ არ განმეორდება იგივე ან ახალი შეცდომები.

3. წარსული ცნობილია. ჩვენი ეროვნული კეთილი მომავლის გზას მრავალპარტიულობაში ვხედავ, ოღონდ უნდა მოისპოს ერთი კლასის ან ერთი პარტიის დიქტატურა. ყველა პარტია და მისი ლიდერები ერთი რამისთვის— დამოუკიდებელი საქართველოს კეთილდღეობისთვის უნდა ზრუნავდნენ, და არა პირადი პოპულარობისთვის. დღევანდელ პარტიებში, რა თქმა უნდა, გაერთიანებული არიან პოლიტიკურად განვითარებული, სოდად მოაზროვნე ადამიანები, მაგრამ ჯერჯერობით ბევრნი არიან ფეხის ხმას აყოლილნიც. ამიტომაა პარტიებს შორის არაჯანსაღი შეზლა-შემოხლა. ეს საქართველოს მომავალს უკან დაწევს, დღეს საჭიროა ჯანსაღი ძალების კონსოლიდაცია, გაერთიანება, რაც ალბათ, მრავალპარტიულობის პირობებში თანდათან მოხდება.

4. მარქსის თეორიის დოგმატურმა გადმოტანამ რუსეთში, შემდგომ ამ თეორიის რეალურმა განხორციელებამ სტალინის ტოტალიტარული მეთოდით გამოიწვია ხალხის, მშრომელების გაუცხოვება მიწისა და საწარმოებისგან. ხალხმა ვერ გაითავისა ის, რომ ყველაფერი ხალხის საკუთრებაა, და ეს მხოლოდ ლოზუნგად დარჩა, რამაც არსებული ვითარება შექმნა. ამიტომ იბადება აზრი, რომ კერძო საკუთრება ან ჯგუფური საკუთრება მკვეთრად გაზრდის მწარმოებლის დაინტერესებას, ბატონ-პატრონობის, უკეთ მოვლის გრძნობას.

5. გამოღვიძებულმა ეროვნულმა თვითშეგნებამ მძლავრი ბიძგი მისცა საზოგადოების ყველა ძალის გააქტიურებას. ამ ძალებს მართვა სჭირდება. დღეისთვის შედეგს ვეღარ იძლევა ძველი მეთოდებით ხელმძღვანელობა, მაგრამ ახალი მეთოდებიც არ ჩანს. ვისაც რა უნდა, იმას აკეთებს. ამიტომ ჩვენი გზა მიემართება მართვის სისტემის შეცვლისაკენ.

ალექსანდრე ქრაფაშვილი,

სიღნაღის რაიონის ფნორის სახალხო დეპუტატთა საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარე:

1. როგორც მოვლენებმა დადასტურეს, საქართველოს კომპარტიის XXVIII ყრილობის ორ ეტაპად გამართვა სვლებით სწორია, ეს რომ ასეა, საკავშირო ყრილობაზე მიღებულმა გადაწყვეტილებებმაც ცხადყო. ის, რაც საქართველოს კომუნისტებმა ამოცანად დაუსახეს ჩვენს დელეგაციას საკავშირო ყრილობაზე, მთლიანად შესრულდა. რაც მთავარია, სკკპ წესდების 22-ე მუხლის შესწორება სასიკეთოა არა მარტო ჩვენი, არამედ სხვა რესპუბლიკების კომპარტიებისათვისაც.

ყოველივე ეს უფლებას გვაძლევს საქართველოს კომპარტიის XXVIII ყრილობის მეორე ეტაპზე ჩამოყალიბდეთ, როგორც დამოუკიდებელი კომპარტია. ამას კი, როგორც ვიცით, დიდი მნიშვნელობა აქვს რესპუბლიკის სუვერენიტეტს განმტკიცებისათვის. ჩემი აზრით, ეს ნამდვილად ასე უნდა მოხდეს, შესაძლებლობა ხელიდან არ უნდა გავუშვათ, რადგან საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენისა და მისი კომპარტიის დამოუკიდებლობის პრობლემების გადაწყვეტა საქართველოს მშრომელთა სისხლხორცეული საქმეა.

2. ბუნებრივია, თვალყურს ვადევნებდი საკავშირო ყრილობის მიმდინარეობას. გული საგულეს მაშინ ჩადგა, როცა ძალები გაწონასწორდა. ყრილობაზე პროგრესულ ძალად მ. ს. გორბაჩოვი გამოჩნდა. მისმა ფრთამ გაიმარჯვა, მაშასადამე, ახლა პარტია ხალხისათვის იქნება და არა სახელმწიფოსათვის.

დიდ საქმედ მიმაჩნია, რომ მოკავშირე რესპუბლიკათა კომპარტიების პირველი მდივნები პოლიტბიუროს წევრები გახდნენ. ამის შემდეგ, ჩემი აზრით, ნაკლები იქნება ხელის ფათური რესპუბლიკის უფლებებში.

3. ერი ძველი თქმულება მაგონდება: შვილი გოდორს წნავდა, მეზობელმა ჩამოიარა და ჰკითხა: ეს გოდორი რად გინდაო. მან უპასუხა: მამაჩემი დაბერდა, აღარ შეუძლია, ამ გოდორში უნდა ჩავსვა, ფერდობზე დავაგორო და თავიდან მოვიშოროო. მეზობელმა ცალყბად ურჩია: მაშინ ისეთი გამძლე გოდორი დაწანი, რომ შენს შვილსაც გამოადგესო. ჩვენც რომ არ ალმოვჩნდეთ იმ გოდრის დამწვნელს, ამან პატიოსანი კომუნისტების უკმაყოფილება გამოიწვია. ვფიქრობ, პარტიაში ანგარებით შესულ კომუნისტებთან ერთად დღეს მის რიგებს, სამწუხაროდ, ბევრი პატიოსანი კომუნისტიც დატოვებს.

3. ერის სამომავლო ამოცანების დასახვა დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად ობიექტურად შევაფასებთ ერის განვითარების ისტორიული პროცესის შედეგებს. სამწუხაროდ, ამ მხრივ მდგომარეობა საქართველოში არასახარბიელოა. პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ მეცნიერულ ნიადაგზე ვერ დავაფუძნეთ საქართველოს წარსულისა და აწმყოს ისტორიის შესწავლა-შეფასების საქმე.

ჩვენი აზრით, საქართველოს სუვერენულ სახელმწიფოდ გადაქცევა ერომ მოიტანა და იგი შეუქცევადი პროცესია, თუმცა არ შეიძლება ქმაყოფილებით არ აღინიშნოს ეროვნული მოძრაობის ზვლილი ამ პროცესის დაჩქარებაში. საზოგადოებრივი აზრი რელიეფურად გვიჩვენებს, რომ ქართველი მოსახლეობის მთელი შემადგენლობა, პარტიულობისა და სოციალური შემადგენლობის განურჩევლად, ერთ მიზანს ესწრაფვის და იბრძვის ერის დამოუკიდებლობისათვის. განსხვავება მხოლოდ ისაა, რომ მოსახლეობის ერთი ნაწილი, რადიკალურ პოზიციაზე დგას, ხოლო მეორე ნაწილი მოითხოვს ობიექტურად შეფასდეს დამოუკიდებლობის პირობებში ერის შესაძლებლობანი და მისი გათვალისწინებით წარმართოს მუშაობა. ამ საქმეში ერთნაწილი ფარული ახსნა-განმარტებითი მუშაობის საფუძველზე.

4. სოციალიზმს მხოლოდ ერთადერთი გაგება აქვს. ეს არის საწარმოო საშუალებათა საზოგადოებრივი საკუთრება და შრომის მიხედვით განაწილება, რომელსაც, სამწუხაროდ, დღემდე ვერ ვახორციელებთ. ყრილობის მიერ აღებულ კურსს ჰუმანური სოციალიზმის აშენების შესახებ, ჩემი აზრით, კონკრეტული ამოცანა არ აქვს. სრულიად მართებულად მიმაჩნია ცვლილება, რომელიც შეიტანა პარტიის პროგრამაში XXVIII ყრილობამ სოციალიზმის სრულყოფის შესახებ, მაგრამ ეფიქრობ, რომ საზოგადოება საერთოდ ხელს არ აიღებს სოციალური თანასწორობის მიღწევის იდეაზე და ადრე თუ გვიან შექმნის მისი განხორციელების მეცნიერულ მექანიზმს.

სოციალიზმი მისი სრულყოფის პირობებში არ გამორიცხავს კერძო საკუთრებას იმ სფეროებში, სადაც საკუთრების საფუძველია ადამიანის შრომა და დაუშვებელია სხვისი შრომის მითვისება, ამიტომ მართებულად მიმაჩნია საკუთრების ორივე ფორმის კონსტიტუციურ პრინციპად აღიარება. ჩემი აზრით, კერძო საკუთრებისა

შენ გზა მითხარი, ის გზა, რომელიც...

„კომუნისტის“ დაუსწრებელი მრგვალი მაგიდა

ნაწილი მესამე

ამის ჩვენება შეიძლება საზოგადოებრივი და პირადი სექტორების შრომის ნაყოფიერების შედარების გზით. პირად სექტორში შრომის ნაყოფიერება 5-10-ჯერ მეტია, ვიდრე საზოგადოებრივ სექტორში. იჯარაზე გადასვლამ გარკვეულწილად გაზარდა შრომის ნაყოფიერება, მაგრამ კერძო საკუთრებაზე დაფუძნებულად შედარებით შრომის ნაყოფიერება აქაც 2-3-ჯერ ნაკლებია. ჩვენმა საზოგადოებამ უნდა დაუშვას კერძო და სახელმწიფოებრივი საკუთრების თანაარსებობა, მათ შორის თავისუფალი კონკურენცია და, დარწმუნებული ვარ, კერძო საკუთრება ცხადყოფს თავის უპირატესობას. რაც შეეხება კერძო საკუთრებაზე აგებულ საზოგადოებას, მან თავისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნოდარ შამანაძე 60 წლისაა

„ქმნის და არ ეუფლება შექმნილს...“

ლექსები, უბრალოდ ასე ჰქვია პოეტ ნოდარ შამანაძის ახალ, პატარა კრებულს, სამოცი წლის პოეტისათვის ეს მეოერთმეტე კრებულია, მაგრამ მას არც ამჯერად ატყვია პომპეზურობის დაღი. ამ მოკრძალებული გამოცემის მიღმა დგას კაცი, რომელიც ცხოვრებაშიც ისეთივე ხალა და უმწიკვლო, გულწრფელი და ნათელია, როგორც მისი სტრიქონები. სწამს: „აქვს უტყუარი სასწორი დროებამს, ძირს მედიდურთა ამპარტავნობა, მე მებრალება, ვინც დიდი მოჩანს და სამარეში პატარავდება“. გადავწყვეტ კრებულს, წაიკითხავთ ლექსებს და სული გაგიწმენსწორდებათ. პოეტი არც კიკლუცობს, არც მედიდურობს, არც ხობოკრობს. მისი ლექსები ისევე ნოყიერია, როგორც ქართული მიწა, მშვიდია, როგორც ნავსაყუდელი. კრებულში პოეტი თითქოს თავს უყრის პოეტურ სათქმელს. სათქმელი კი ბევრი აქვს: ენა და მამული, ხატად ქცეული წინაპრები, მშობლიური მიწისა და ვაზის სიყვარული...

ამ წიგნის მიღმა დგას კაცი-მამა, რომელიც უსმაუროდ და კეთილსინდისიერად ეწევა არა მარტო პოეტის, არამედ ბელეტრისტის, სამამავო მწერლისა და მეცნიერი-ფოლკლორისტის ტვირთს. თავისი ცხოვრებით მიჰყვება ცნობილ დებულებას: „შეჰქმენ და არ დაეუფლო შექმნილს, აღძარ და არ დაეუფლო აღძრულს“, და რაკი არ ეუფლება, „მისი სწამთ, და რაკი სწამთ, იტყვიან ბუნებითობას მორჩილებსო“... მეცნიერი-მკვლევარი ფოლკლორული ეტიუდების გარდა ავტორია მონოგრაფიებისა: „ქართული ხალხური ლეგენდები“, „ხალხური პროზის საკითხები“, „ხალხური წეს-ჩვეულებანი“, „ხალხური დრამის საკითხები“, მიხეილ ჩიქოვანთან ერთად ხალხური პოეზიის თორმეტტომეულის მესამე ტომი მოამზადა, გულდაგული თარგმნის ჰაინეს, გოეთეს, ჰუპერტის თხზულებებს...

და ყოველივე მაინც პოეზიით დაიწყო...

სულ ახლახან მას შოთა მღვიმელის პრემიაც მიეკუთვნა, როგორც გამორჩეულ საბავშვო მწერალს.

უნდა მაცალო

სიკვდილის ცელი მისწვდა ვის არა,
ეშმაკის ნალეს-ნაბუბუნევი,
მე უნდა მოვკვდე — კარგა ხნისა ვარ,
უნდა აღსრულდეს წესი ბებრების.
მე უნდა მოვკვდე, მაგრამ დღეს არა,
ახლა გავიგე სიცოცხლის ფასი,
ნანატრი ჟამი დგება ეს არი,
ფიქრი სრულდება ლელთ ღუნიასი.
ურჩხულს შეუდგა მომსვრელი სენი,
ძალა ელევა, უკვე ბანცალებს;
სიკვდილო, შესდექ, ჭირიმე შენი,
ცოტა ხანს კიდევ უნდა მაცალო.
ტაძარს შემასწარ ოცნებით ნაშენს,
გულთა ზეიმი მინდა ვიხილო,
თავისუფლების სანატრელ ბაღში
იქნებ მეც დავრგო ერთი ღიღილო.

მესხეთელი ქართველი ვარ

სიმწრის ღამენათევი ვარ,
მესხეთელი ქართველი ვარ,
ამ მინაზე ვსახლობ ოდით,
მოწამეა მინა -თვითონ,
მყინვარების ვტეხე ლოდი,
ცას მოვსტაცე მზე და სითბო.
სისხლით ვპოხე მთების უბე,
დავაღვარე ოფლიც ზედა,
მინა გავიმშობლიურე,
მინა მექცა მშობელ დედად.
ავბედითი დამყვა ბედი.
ჩემი მინა ყველას ურდა,
ყველას სურდა ოქროს მტრედი,
ჩემ სხვენზე რომ დაიბუდა.
გულს ეკლებად ესობოდათ
ჩემი ჰანგი, ენა ჩემი,
ხროვა-ხროვად მესეოდნენ
თვითონ უფლის განაჩენით.
ასჯერ დამცეს, ასჯერ მომკლეს
და ასჯერვე წამოვდექი,
კვლავ შევებმი კლდეს და კბოდეს,
ასჯერ დაჭრილ გულის ფეთქვით.
გავაბაღე, გავაყანე
მინა ასჯერ ნაოხარი,
ძარღვი არხად გავიყვანე,
მკერდის ძვალით მთა მოვხანი.
მშობელ მინას ვერვინ გამყრის,
სალოცავს და სათაყვანოს,
ბევრ მტერს გულზე დავაყარე,
ბევრსაც უნდა დავაყარო.

ა ხ ლ ა

წლები წლებს მისდევს,
წლები, რა წლები!
მაცდურ მახეში ბევრჯერ გავებით,
ყოველ წელს ახალ ტკივილს ვაწყდებით,
ინურებიან წლები წვალებით.
თაობებს ქვეყნის ცოდვები ანევს,
ბევრი ლესავდა შხამიან ისარს;
ახლა რომ კაცი იცოხლებს ას წელს,
აფერუმ, მართლაც, კაცობას მისას.

ლ ე ვ ი ლ ი

ქართველი თუ ხარ სულით და ხორცით,
ქართველი ვარო, თუ მართლა გეთქმის,
გადაფრინდები პარიზში როცა,
უპირველესად ესტუმრე ლევილს.
ჟამს შემორჩება ლევილი მითად,
დაუმჭკნარ სევდის ალმომდებელი,
მამულს და დედულს მოწყვეტილ შვილთა
საძმო,
საცრემლო,
საგოდებელი.
ლევილი — ქართველთ ნაერთგულევი,
დარდი ხნიერი, დარდი ბებერი,
მამულზე ფიქრით დამდნარ გულების,
დამწვარ გულების შესაკრებელი.
ზოგგან საფლავი შეგხვდება ღიაც, —
გამზადებული ცივი ლოგინი;
იქ თვითეულ ნამს ტკივილი ჰქვია
და საქართველოს ნახვის ლოდინი.

,,ქმნის და არ ეუფლება შექმნილს...“

— **პირველი ლექსი სიყვარულსა ჰგავს, განწმენდილ ნიადაგზე მოდის და ცხოვლად სულს დაჩნდების...**

— ადამიანს ბევრი რამ ავიწყდება, მაგრამ არის დღეები, რომლებიც სამუდამოდ აღიბეჭდება მეხსიერებაში. ჩემთვის ერთი ასეთი დღეა 1943 წლის 26 თებერვალი. მერჯვეს შვიდწლიან სკოლას, სადაც მე ვსწავლობდი, შეშა აღარ ჰქონდა. გამოცეიბულ ბუხარში დროდადრო ქარი დაუბერავდა ხოლმე და ნაცრის კორიანტელს დააყენებდა. მეექვსეკლასელები მობუზულნი ვისხედით და გერმანული ენის მასწავლებელს ველოდით. კარი გაიღო და მასწავლებელთან ერთად სკოლის დირექტორი გრიგოლ ქემერტელიძე შემოვიდა. სანამ მაგიდასთან მოაღწევდა, წაბორძიკდა, ომში დაჭრილ ფეხს ხელჯოხი შეაშველა, შედგა, კლასს თვალი გადმოავლო, მზერა ჩემზე შეაჩერა, მარცხენა ხელით ადგილობრივი გაზეთი მაღლა ააფრიალა და გამიცინა. ყოჩაღ, კარგი ლექსი დაგიწერიაო.

კლასი გამოცოცხლდა. საზეიმო განწყობილება შეიქმნა. მე კი მოულოდნელი სიხარულით თავბრუ დამეხვა. იმ დღეს აღარც მცოდა, აღარც მშიოდა...

— **ვერც ერთი იუბილე, ჯილდო ვერ შეცვლის მწერლისათვის პირველ წიგნს. სწორედ ის არის მკვალავი, გეზის მომცემი მომავალი შემოქმედისათვის, აკაკებს და ამოწმებს გადადგმული ნაბიჯის სისწორეს.**

1957 წელი იყო, გაზაფხული. გამომცემლობა „საბჭოთა მწერალში“ აიწყო და გამზადდა ჩემი ლექსების პირველი კრებული „სიკაბუკის გზაზე“. დღედღე რომ მოუთმენლად ველოდი წიგნის გამოსვლას, მთავლოტმა დაბეჭდვა შეაჩერა, მიზეზად ქართული ენისადმი მიძღვნილი ლექსის ბოლო სტროფი დამისახელეს: „ეფთი დღეც ნუღარ ვიცოცხლებ, სენმა მომახრჩოს ართქმულმა, თუ ქართულს ვეღარ მოვისმენ, თუ ვერ ვიმღერებ ქართულად“. გამომცემლობის დირექტორმა და კრებულის რედაქტორმა პოეტმა ანდრო თევზაძემ მიშველა. მან ცენზორი დაარწმუნა: ავტორი ამ სტრიქონებით ამბობს, რომ იგი უცხოეთში არასოდეს იმოგზაურებს, ქართულ ენობრივ სამყაროს რომ არ მოშორდესო.

— **პოეზიისა და მეცნიერული მოღვაწეობის შეთავსებაზე ? რას იტყვით?**

— პოეზია მხატვრული სახეებით აზროვნებაა, მეცნიერება კი ცნებებით, ამიტომ ამ ორ სფეროში ერთდროულად მუშაობა ერთობ ძნელია. ვცდილობ ეს სიძნელე დავძლიო.

— **თქვენ იმ მირონცხებული კუთხის შვილი ხართ, აკაკის ვენია რომ შექმნა. როგორ იმოქმედა ამან თქვენზე?**

— აკაკის მრავალმხრივი მღღვაწეობიდან უთუოდ აღსანიშნავია ის დიდი ამაგი, ხალხური საუნჯის შეკრებისა და შესწავლის საქმეს რომ დასდო. მან 1897 წელს გამოსცა საკუთარი ჟურნალი „კრებული“, რომელშიც სხვა მრავალ საინტერესო ფოლკლორულ ნიმუშებთან ერთად გამოაქვეყნა მის მიერ ჩაწერილი ზღაპრები, აგრეთვე ეთნოგრაფიული წერილი „სხვიტორი“. პირველკურსელი ვიყავი, აკაკის „კრებულს“ რომ გავეცანი და სწორედ მაშინ გადაეწყვიტე ფოლკლორისტის სპეციალობა მიმეღო, მცირე წვლილი მაინც შემეტანა უსაყვარლესი პოეტის წამოწყებული საქმის აღსრულებაში.

აკაკემ მოიტანა და ვიტყვი. 1976 წელს საჩხერეში, აკაკის დღეობაზე წავიკითხე ლექსი „ნუ გავყიდით საქართველოს“, რომელშიც ვგმობდი ქართული მიწების გაყიდვასა და სოფლების დაცარიელებას. ამ დღეობას მწერალი რევაზ ჯაფარიძეც ესწრებოდა. მას ლექსი მოეწონა და შემპირდა, „მნათობში“ მივიტან და დავბეჭდვინებო. მართლაც მიიტანა, მაგრამ რედაქტორი შეშინდა და არ გამოაქვეყნა.

— **თქვენი პროზიდან ბოლო ხანს გამოქვეყნებულ მოთხრობებში კრიტიკის ყურადღება მიიქცია „გატეხილმა სეიფმა“; რომელიც საკოლმეურნეო წყობილების შექმნასთან დაკავშირებით დაშვებულ შეცდომებს ეხება. კვლავაც ხომ არ დაუბრუნდებით წარსულის შეცდომებს? და საერთოდ, რას ჰპირდებით მკითხველს?**

— ვამთავრებ ვრცელ მოთხრობას სათაურით, „დალუქული სახლი“. იგი რეპრესირებული ოჯახის ტრაგიკულ ცხოვრებას ასახავს. პარალელურად ვმუშაობ რომან „ხათრიან კაცზე“. უკვე მოვამზადე და გამომცემლობა „ნაკადულ“ ჩავაბარე საბავშვო ლექსების შედარებით სრული კრებული. რაც შეეხება ლირიკას, მასზე ფიქრი ძილშიც არ მასვენებს, რადგან, გალაკტიონისა არ იყოს, „პოეზია, უპირველეს ყოვლისა!“.

— **შადიმანი თქვენი შვილია, მართლაც ნიჭიერი დრამატურგი, ლექსებსაც წერს. ხედავთ შვილში მამას? ან პირიქით. მახსენდება თქვენი ლექსის სტრიქონები, ჯერ კიდევ პატარა შადიმანს რომ მიუძღვნით: „თუკი არ გინდა, თუკი არ გინდა, სიცოცხლე ჩემი გახდეს ამაო, შენზე არვინ თქვას: შვილო შადიმან, იშადიმანა შადიმანმაო“.**

ქრისტიანული მოძღვრება და გაცილებით ადრინდელი აღმოსავლური ფოლოსოფიაც გვასწავლის, რომ მამაშია შვილი და შვილშია მამა და ასე შემდეგ დაუსაბამოდ. ხომ გახსოვთ ეაკას ნათქვამიც, რომ ბუნებაში ვართ ჩვენ და ჩვენშია ბუნება. სწორედ ამიტომ საქვეყნოდ შვილის არც ძაგება ვარგა და, მით უმეტეს, არც ქება. და რაკი სიტყვამ მოიტანა, იმასაც ვიტყვი, რომ მე მწამს მარადისობა.

...და მაგონდება მისივე სტრიქონები „არც შენ იცოდი, რომ საწუთრო არის წამისა, ბნელში გაკოთომა შენი ცეცხლის ნაპერწკალისა?! თვალი დავხუჭოთ, გავქრეთ, ჩემო ციცინათელავ, იქნებ, კვლავ მკვდრეთით აღგვადგინოს კვალმა ნათელმა“.

რუსუდან მუხიგულაშვილი.

* * *

ასჯერ დაჭრილ გულის ფეთქვით.
გავაბაღე, გავაყანე
მინა ასჯერ ნაოხარი,
ძარღვი არხად გავიყვანე,
მკერდის ძვალით მთა მოვხანი.
მშობელ მინას ვერვინ გამყრის,
სალოცავს და სათაყვანოს,
ბევრ მტერს გულზე დავაყარე,
ბევრსაც უნდა დავაყარო.

ა ხ ლ ა

წლები წლებს მისდევს,
წლები, რა წლები!
მაცდურ მახეში ბევრჯერ გავებით,
ყოველ წელს ახალ ტკივილს ვაწყდებით,
ინურებიან წლები წვალებით.
თაობებს ქვეყნის ცოდვები ანევს,
ბევრი ლესავდა შხამიან ისარს;
ახლა რომ კაცი იცოხლებს ას წელს,
აფერუმ, მართლაც, კაცობას მისას.

ლ ე ვ ი ლ ი

ქართველი თუ ხარ სულით და ხორცით,
ქართველი ვარო, თუ მართლა გეთქმის,
გადაფრინდები პარიზში როცა,
უპირველესად ესტუმრე ლევილს.
ჟამს შემორჩება ლევილი მითად,
დაუმჭკნარ სევდის ალმომდებელი,
მამულს და დედულს მოწყვეტილ შვილთა
საძმო,
საცრემლო,
საგოდებელი.
ლევილი — ქართველთ ნაერთგულევი,
დარდი ხნიერი, დარდი ბებერი,
მამულზე ფიქრით დამდნარ გულების,
დამწვარ გულების შესაკრებელი.
ზოგგან საფლავი შეგხვდება ღიაც, —
გამზადებული ცივი ლოგინი;
იქ თვითეულ ნამს ტკივილი ჰქვია
და საქართველოს ნახვის ლოდინი.

წარსული და დღევანდელობა

მიხეილ ჯავახიშვილის თქმით — პატარა სოფელს მაშინ გაუვარდება სახელი, თუ იქ დიდი ვაჟკაცი დაიბადება. მართლაც, რადგანაც პატარა სოფელი გამობრწყინებულა საქვეყნოდ „კაი ყმის“ სახელით. აბა, დავფიქრდეთ, რას ნიშნავს ჩვენთვის — ყვარელი, სხვიტორი, ჩაოგალი, სიმონეთი, წერაქვი, ჭყეში, ვარიანი... კაცძალვას და სიამაყეს განაცდევინებს ქართველის გულს ეს სახელები. კიდევ ბევრი სოფელს გასწენება შეიძლება, ყველა ქართველს უყვარს ეს სოფლები და ზნირად ენატრება კიდეც. მეც ამ გრძნობამ ჩამოიყვანა ძველ ქართულ სოფელ ხაშმი, იოსებ იმედაშვილის, დიმიტრი ბაქრაძის, გუგა ნახუცრიშვილის, რევაზ ინანიშვილის სოფელი.

კახეთში სოფლები ერთმანეთზეა მიბმული, მჭიდროვნით ასმული, მიდიხარ და ერთი ერძელი პროსპექტი გგონია, აი, ხაში კი გზას გაჭცევია და სიღრმეში გომბორის კალთებზე შეყუჟულა. ივრის მარცხენა სანაპიროს ორკილომეტრიანი გზა უნდა გაიარო, რომ ცენტრალური ავტომაგისტრალიდან ამ სოფელში მოხვდე, აყვავებული ასკილის ბუჩქები გეხვდებიან გზად, ველეს ყაყაჩო მორევია, ზურმუხტისფერში სისხლისფერად ღელვიგებს...

სოფელი მდუმარე დამიხვდა, მინდოდა შევხვედროდი ადამიანს სოფლის წარსულსა და აწმყოს მოზიარეს, მითხრეს, სპირიდონ ქოქრაშვილზე უკეთ ვერავინ დაგეხმარებათ, ყველაფერი ვრილად ახსოვს, ორმოცი წელი ემსახურა სოფლის სკოლას, ჩვენ თუ რაიმე გვაინტერესებს, მასთან ვაზუსტებთ და ვეკითხებით.

სოფლის ცენტრში ცხოვრობს სპირიდონ ქოქრაშვილი, მისი ეზო-კარი სამოთხესა ჰგავს, ცაცხვის ხეების ჩრდილით დაფენილი, კოინდარით და ვარდ-ყვავილით დამშვენებული...

სტუმრიანობამ გაახალისა პაპა სპირიდონი. — ეჰ, შვილო, რა სოფელი იყო, რა ხალხი ცხოვრობდა, ახლა ვინღა ვართ, ვინღა დავრჩით. ისე შემოიყარა მთელ უბნებს, რომ ვერავის შეხვდები. ჩემი მასწავლებლობის წლებში, 30-40 წლის წინათ 500-600 მოსწავლეზე ნაკლები არ გვყოლია სკოლაში, ახლა 200-მდე ძლივს დათვლება, ორმოცი წელი ვემსახურე სკოლას, გერმანულსა და რუსულს ვასწავლიდი, სათავადაზნაურო გიმნაზიის შემდეგ უნივერსიტეტში შევედი, ეკონომიკის ფაკულტეტი დავამთავრე, მაგრამ ეკონომისტად არასოდეს მიმუშავია, მაშინ გიმნაზიაში და უნივერსიტეტშიც ისე კარგად იდგა უცხო ენების შესწავლის საქმე, რომ გერმანულად თავისუფლად ვლაპარაკობდით, შეც გადავწყვიტე, მასწავლებლად მივსულიყავი სოფლის სკოლაში.

ოთხმოცდაშვიდის მოვიყარე, მეოთხეა, რომ ჩემი სოფლის ძირძველი მკვიდრი ვარ, ყველაფერი ვიცი და მახსოვს, რაც ხაშს შეეხება, შეიძლება ზოგს ეხამუშოს კიდეც მისი სახელი, მაგრამ მე მისი სახელიც მიყვარს, საბას მიხედვით ხაშში ავჰაერო-ვანს ნიშნავს, ქართული ენის გამმარტებით ლექსიკონში კი ჭაობის ორთქლად და ციებ-ცხელებად არის განმარტებული. ძველად, მართლაც, ასეთი ყოფილა ხაში, ივრის მოდდების შედეგად, თურმე, დაჭაობდებოდა გარშემო და საცხოვრებლად გაუსაძლისი ჰავა იქნებოდა, მაგრამ, როგორც ხედავთ, იმარჯვე ადამიანმა, ირგვლივ ბაღ-ვენახები გააშენა. უფრო ძველი სახელი ჩვენი სოფლისა კაზარეთია, „შოქცევი ქართლისას“ მიხედვით, წმინდა ნინო ყაკეთის შემდეგ „შთა-ვიდა კახეთსა და დადგა კაზარეთს და მონათლა ჯოანენი ერითურთ მათით“. მრავალჯერ იავარქმნეს ძველი ხაში, 1399 წელს თემურ ლენგის მეზუთე შემოსევისას. გადაუხვიეთ ნათესავები, გაუჩეხავთ ვაზი, ხალხი ტყვედ წაუსხამთ, ნასოფლარად უქცევიათ აქაურობა, შაპ-აბასის შემოსევისას, 1614-16 წელს, სასტიკად გაუწყრებიან ამ სოფელს, მერე და მერე მოთარეშენი უკარგავდნენ მოსავლებს ხაშელებს...

— ამბობენ, ყველანი ჩვენი ბავშვობიდან მოვდიეართო, ალბათ, თქვენც ხშირად უბრუნდებით ფიქრით ბავშვობას?

— მართლაც ეგრეა, მოგონებებითღა ვსულდგმულობ, ყველაფერი კარგი იმ დროიდან მახსენდება, სულ იმ დროს დავტრიალებ ფიქრით. სიზმარ-ცხადში ჩემი ბავშვობისა და ყრმობის სურათები მიცოცხლდება. შვიდი წლისა შემოყვანეს სოფლის ორკლასიან სკოლაში, მახსოვს ჩემი მასწავლებლები, კლასელები, მაგრამ ერთი ახალგაზრდა მასწავლებელი — ყველაზე ცხადად, ალბათ, იმიტომ, რომ ძალიან ახალგაზრდა და ლამაზი იყო, ზღაპრიდან გადმოსულს ჰგავდა, — დავთბარეკოს მონასტრის ბერი გიორგი ეპიტაშვილი, ხალხური სიმღერის მესაიდუმლე იყო და ბალღებსაც გვასწავლიდა გალობას. ახლაც მახსოვს, ასეთ ოთხსტრიქონიან ლექსს გვამღერებდა: „პატარა ვიყავ, ობოლი, დედას გამოვყევ გერადა, მამამ ვიდა ბოლოეთ“. ეს ლექსი ბავშვობაში ერთად გვითამაშია. საერთოდ, ჩოლოყაშვილებს კარგი ურთიერთობა ჰქონდათ გლეხებთან. ფაეტონთაც გვასეირნეზდნენ, სახლშიც გვიწვევდნენ სათამაშოდ, პირველად პიანინოც მათთან ვნახე „შრედერის“ ფირმისა. ნამყოფი ვარ მელიტას ქორწილში, 1912 წელი იყო კონსტანტინე ზელინსკიზე — რუსეთში განთქმულ ადვოკატზე იქორწინა მელიტამ, თავიანთი კარის, წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიაში დაიწერეს ჯვარი; სკოლაში ხმა გავარდა, ჩოლოყაშვილებთან ქორწილიაო, და ჩვენც, ათი წლის ბიჭებს სკოლაში რა გაგვაჩერებდა, გამოვიპარეთ და კარის ეკლესიაშიც შეეაღწიეთ. მართლაც, ღვთაებრივი სილამაზისა იყო მელიტა, ჩემს მეზსიერებას შემორჩა მელიტა ჯვარისწერისას, სანთლების შუქით გაბრწყინებული. იგი 1922 წელს პარიზში წავიდა ქმართან ერთად. ტიციან ტაბიძის ეს ლექსიც ამ სევდის ნაყოფია...

1918-21 წლების საქართველოც კარგად მახსოვს. მართალია, გაჭირვება იყო, მაგრამ ნოე ჟორდანიას დიდი ავტორიტეტი რწმენას გვმატებდა, რომ ახალ, დამოუკიდებელ სახელმწიფოს ვაშენებდით, ეს გვითმენინებდა გასაჭირს, მაგრამ ჩვენი იმედები მე-11 არმიის შემოჭრამ დასაბარა...

— ძველად, ხაშში განთქმული საეკლესიო დღეობები იმართებოდა, ალბათ, თქვენც მონაწილეობდით, არა?

— აფსუს, რა ტაძრები გვქონდა, — სამება, ღვთისშობელი, იოანე ნათლიმცემელი, წმინდა გიორგი. ყველაზე დიდი დღესასწაული ხაშში 24 ივნისი — ნათლიმცემლობა იყო. დიდძალი ხალხი იყრიდა თავს მთელი ივრისპირეთიდან; V საუკუნის ნათლიმცემლის ტაძარი დავითგარეჯის სამონასტრო კომპლექსში შედის; აი, ეს ტაძარი კი, ჩემი სახლიდან რომ მოჩანს, წმინდა გიორგისაა, იგი თავისი სამრეკლოთი იყო განთქმული, მახსოვს ზარების დამრეკი დავით ფეიქრიშვილი, ერთ ხელზე დედობრივ ენა ჰქონდა გამობმული, მეორე ხელის ხუთივე თითზე თითო ზარს გამობამდა და ასე უკრავდა, ასეთი საამო ხმები მას შემდეგ აღარ მომისმენია. ნათლიმცემლობის დღეს გარეკიდან არქიმანდრიტი რომ გამოეშორებოდა ხაშისაკენ, სანამ იქიდან ხაშამდე მოაწევდა, 5-6 საათს უნდებოდა. დავით ფეიქრიშვილი ასჯერ დაჭრილ გულის ფეთქვით.
გავაბაღე, გავაყანე
მინა ასჯერ ნაოხარი,
ძარღვი არხად გავიყვანე,
მკერდის ძვალით მთა მოვხანი.
მშობელ მინას ვერვინ გამყრის,
სალოცავს და სათაყვანოს,
ბევრ მტერს გულზე დავაყარე,
ბევრსაც უნდა დავაყარო.

ა ხ ლ ა

წლები წლებს მისდევს,
წლები, რა წლები!
მაცდურ მახეში ბევრჯერ გავებით,
ყოველ წელს ახალ ტკივილს ვაწყდებით,
ინურებიან წლები წვალებით.
თაობებს ქვეყნის ცოდვები ანევს,
ბევრი ლესავდა შხამიან ისარს;
ახლა რომ კაცი იცოხლებს ას წელს,
აფერუმ, მართლაც, კაცობას მისას.

ლ ე ვ ი ლ ი

ქართველი თუ ხარ სულით და ხორცით,
ქართველი ვარო, თუ მართლა გეთქმის,
გადაფრინდები პარიზში როცა,
უპირველესად ესტუმრე ლევილს.
ჟამს შემორჩება ლევილი მითად,
დაუმჭკნარ სევდის ალმომდებელი,
მამულს და დედულს მოწყვეტილ შვილთა
საძმო,
საცრემლო,
საგოდებელი.
ლევილი — ქართველთ ნაერთგულევი,
დარდი ხნიერი, დარდი ბებერი,
მამულზე ფიქრით დამდნარ გულების,
დამწვარ გულების შესაკრებელი.
ზოგგან საფლავი შეგხვდება ღიაც, —
გამზადებული ცივი ლოგინი;
იქ თვითეულ ნამს ტკივილი ჰქვია
და საქართველოს ნახვის ლოდინი.

ქვეყნის ხაშის მონატრება!

ვიდა კახეთსა და დადგა კაზარეთს და მონათლა ჯოანენი ერითურთ მათით“. მრავალჯერ იავარქმნეს ძველი ხაში, 1399 წელს თემურ ლენგის მეზუთე შემოსევისას. გადაუხვიეთ ნათესავები, გაუჩეხავთ ვაზი, ხალხი ტყვედ წაუსხამთ, ნასოფლარად უქცევიათ აქაურობა, შაპ-აბასის შემოსევისას, 1614-16 წელს, სასტიკად გაუწყრებიან ამ სოფელს, მერე და მერე მოთარეშენი უკარგავდნენ მოსავლებს ხაშელებს...

— ამბობენ, ყველანი ჩვენი ბავშვობიდან მოვდიეართო, ალბათ, თქვენც ხშირად უბრუნდებით ფიქრით ბავშვობას?

— მართლაც ეგრეა, მოგონებებითღა ვსულდგმულობ, ყველაფერი კარგი იმ დროიდან მახსენდება, სულ იმ დროს დავტრიალებ ფიქრით. სიზმარ-ცხადში ჩემი ბავშვობისა და ყრმობის სურათები მიცოცხლდება. შვიდი წლისა შემოყვანეს სოფლის ორკლასიან სკოლაში, მახსოვს ჩემი მასწავლებლები, კლასელები, მაგრამ ერთი ახალგაზრდა მასწავლებელი — ყველაზე ცხადად, ალბათ, იმიტომ, რომ ძალიან ახალგაზრდა და ლამაზი იყო, ზღაპრიდან გადმოსულს ჰგავდა, — დავთბარეკოს მონასტრის ბერი გიორგი ეპიტაშვილი, ხალხური სიმღერის მესაიდუმლე იყო და ბალღებსაც გვასწავლიდა გალობას. ახლაც მახსოვს, ასეთ ოთხსტრიქონიან ლექსს გვამღერებდა: „პატარა ვიყავ, ობოლი, დედას გამოვყევ გერადა, მამამ ტივი გიორგი ეპიტაშვილის ლოტბარობით, მიუფოდა, სხვა სოფლებსაც ხაშმისათვის მიებაძეთ, 20-მდე სიმღერა შეასრულეს. საზოგადოებრიობა აღფრთოვანებული შეხვდა მათ გამოსვლას. კარგ მომღერალს და კარგ ტუხულ საქართველოში რა გამოლევს, მაგრამ ახლაც ყური ჩამესმის ის ხმები, ის სიმღერები, განსაკუთრებული „ხაშური“ კილო. მეორე დღეს, ხაშის გუნდი კონსერვატორიაში მიიწვია კომპოზიტორმა დიმიტრი არაყიშვილმა და ფირზე ჩაიწერა მათი ნამღერი, ანზორ ერქომაიშვილი საშვილიშვილო საქმეს აკეთებს ძველი სიმღერების პროპაგანდით, მე მინდა მასაც მივაწვდინო ხმა, იქნებ ალმოაჩინოს ეს ჩანაწერი, მაშინ ყველა დარწმუნდება, რა ლამაზი და რა ეშხიანი იყო ჩვენსოფლური სიმღერა, ნათქვამ-ქებულს მოსმენილი სჯობი. ბედნიერი ვიქნები, თუკი იმ ჩანაწერების ხელახლა მოსმენას ვეღირსები... გიორგი ეპიტაშვილს ხალხის მტრობა დაწყმიეს, 1937 წლის შემოდგომის ერთ დღეს მოულოდნელად გაქრა და არც არავინ არაფერი იცის მასზე...

— ყარაბულაზში ახლაც დგას ჩოლოყაშვილების ზვიადი სასახლე და მარანი. ტიციან ტაბიძის ლექსი „მელიტას“ სწორედ ხაშმელი ჩოლოყაშვილების ასულს ეძღვნება „მელიტა, კახეთის გვირგვინი გამტყდარი“. პაპა სპირიდონ, იქნებ ჩოლოყაშვილებიც გახსოვთ...

— ბევრი რამ მახსენდება ჩოლოყაშვილებზე, იმათი ქვევრმარანი, ტყე და სახნავ-სთესი განთქმული იყო, რამდენიმე ასეულ ჰექტარზე იყო გაშლილი მათი მამულები. ფაეტონი ჰქონდათ საფრანგეთიდან ჩამოტანილი, ჰყავდათ მეჯინიბე, რომელიც რვა ცხენს უვლიდა, ერთ დღეს რომ ოთხ ცხენს აბამდნენ ფაეტონში, მეორე დღეს იმ ოთხს ასვენებდნენ; ცხენები ქიშმიშს იყვნენ ნაჩვევი, ისეთი ბეწვი ჰქონდათ, სულ ბრწყინავდნენ; თადეოზ ჩოლოყაშვილი იყო უკანასკნელი დიდი თავადი ამ გვარისა, საოცრად კეთილი, სოფლის დამრიგებელი, მას ჰყავდა ოთხი ქალიშვილი — მელიტა, დარეჯანი, ელენე, ნიუტა და ვაჟი — ნიკო, დიდი პაპის სეხნია. გაზეთით გავიგე, ამ ორი კვირის წინათ გარდაცვლილა თბილისში. ჩემზე უმცროსი იყო, ბატონ ნიკოზეც ბევრ საინტერესო ამბავს ეტყოდა ბებერი ბაბანა, ალბათ, ბევრ მათგანიც გახსოვთ...

— ბევრ რამ მახსენდება ჩოლოყაშვილებზე, ამ ოჯახის ბოლო ბატონ-ყმობა ბოლოს ბანს გამოქვეყნებულ მოთხრობებში კრიტიკის ყურადღება მიიქცია „გატეხილმა სეიფმა“; რომელიც საკოლმეურნეო წყობილების შექმნასთან დაკავშირებით დაშვებულ შეცდომებს ეხება. კვლავაც ხომ არ დაუბრუნდებით წარსულის შეცდომებს? და საერთოდ, რას ჰპირდებით მკითხველს?

— ვამთავრებ ვრცელ მოთხრობას სათაურით, „დალუქული სახლი“. იგი რეპრესირებული ოჯახის ტრაგიკულ ცხოვრებას ასახავს. პარალელურად ვმუშაობ რომან „ხათრიან კაცზე“. უკვე მოვამზადე და გამომცემლობა „ნაკადულ“ ჩავაბარე საბავშვო ლექსების შედარებით სრული კრებული. რაც შეეხება ლირიკას, მასზე ფიქრი ძილშიც არ მასვენებს, რადგან, გალაკტიონისა არ იყოს, „პოეზია, უპირველეს ყოვლისა!“.

— **შადიმანი თქვენი შვილია, მართლაც ნიჭიერი დრამატურგი, ლექსებსაც წერს. ხედავთ შვილში მამას? ან პირიქით. მახსენდება თქვენი ლექსის სტრიქონები, ჯერ კიდევ პატარა შადიმანს რომ მიუძღვენით: „თუკი არ გინდა, თუკი არ გინდა, სიცოცხლე ჩემი გახდეს ამაო, შენზე არვინ თქვას: შვილო შადიმან, იშადიმანა შადიმანმაო“.**

ქრისტიანული მოძღვრება და გაცილებით ადრინდელი აღმოსავლური ფოლოსოფიაც გვასწავლის, რომ მამაშია შვილი და შვილშია მამა და ასე შემდეგ დაუსაბამოდ. ხომ გახსოვთ ეაკას ნათქვამიც, რომ ბუნებაში ვართ ჩვენ და ჩვენშია ბუნება. სწორედ ამიტომ საქვეყნოდ შვილის არც ძაგება ვარგა და, მით უმეტეს, არც ქება. და რაკი სიტყვამ მოიტანა, იმასაც ვიტყვი, რომ მე მწამს მარადისობა.

...და მაგონდება მისივე სტრიქონები „არც შენ იცოდი, რომ საწუთრო არის წამისა, ბნელში გაკოთომა შენი ცეცხლის ნაპერწკალისა?! თვალი დავხუჭოთ, გავქრეთ, ჩემო ციცინათელავ, იქნებ, კვლავ მკვდრეთით აღგვადგინოს კვალმა ნათელმა“.

რუსუდან მუხიგულაშვილი.

,,ის, რაც გადასაწყვეტია

თქვენი გაზეთის მიმდინარე წლის 8 ივნისის ნომერში წვიკითხე აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის დიდად პატივცემულ მეცნიერთა ნერგილი ამერიკაკახის წითელდროშოვანი სამხედრო ორდენის ხარდლის, გენერალ-პოლკოვნიკ ვ. ა. პატრიკეევის ხახელზე.

მეცნიერება, ხაქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, პატივცემულ დავით ხახუტაიშვილის თაკკაცობით ხავსებით ხამართლიანად გვთავაზობენ პრობლემების მთელ პაკეტს, რომელთა დადებითად გადაწყვეტა დაუყოვნებლივ უნდა მოხდეს.

მე მინდა განვმარტო ბათუმის სამხედრო ჰოსპიტლის გადატანასთან დაკავშირებული ვითარება, რადგან ჩემი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამო მასთან უშუალო დამოკიდებულება მქონდა.

ბათუმის ზღვისპირეთის დასვენებისა და კულტურის კერა თავისი სიდიდით, განაშენიანებით, სილამაზით, მდებარეობით და ხანაანო შესაძლებლობათა მრავალფეროვნებით მართლაც რომ გამორჩეული ადგილია. ამ ხანაპირის ბუნებრივმა სიმდიდრემ და უახლაუდებელმა განძმა თავისთავად დაიყენა ხაკითხი პარკის გაფვრეს მომდებარე ქუჩისა და ნაგებობების პარკთან შეხამებით კეთილმოწყობის აუცილებლობისა.

ჯერ კიდევ ხამამულო ომამდე დაიწყო ზღვისპირეთის ამ იშვიათი ადგილის კეთილმოწყობის ხამუშაოები. აშენდა კოხტა მრავალსართულიანი სასტუმრო „ინტურისტი“ პირველი კორპუსი, უნდა დაწყებულიყო მეორე კორპუსის მშენებლობა მარჯვენა მხარეს; მარცხენა მხარეს უნდა აღდგა და სხვაგან გადატანათ ჰოსპიტლის ყაზარმული ტიპის უშნო ნაგებობა და მის ნაცვლად აშენებულიყო პანსიონატები. ეს კეთილშობილური ჩანაფიქრი ვერ განხორციელდა იმის გამო, რომ ფაშის

ᲓᲠᲝ ᲓᲐ ᲮᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲘ

ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲘ ᲪᲘᲡᲤᲔᲠ ᲡᲘᲕᲠᲪᲔᲨᲘ

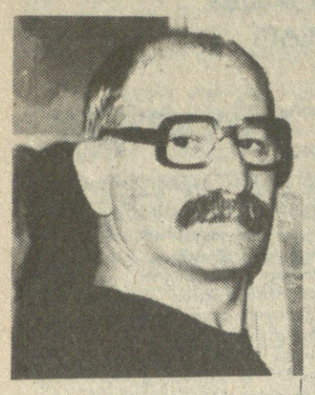

ᲖᲘᲖᲘ ᲕᲐᲨᲐᲙᲘᲫᲔ მხატვართა იმ თაობის წარმომადგენელია, რომელიც სამოღვაწეო ასპარეზზე 60-იანი წლების პირველ ნახევარში გამოვიდა. ეს საკმაოდ რთული დრო იყო: სახელოვნმა ორმოცდაათიანელებმა უკვე გადადგეს ის გადამწყვეტი ნაბიჯი, რომელსაც უნდა მოჰყოლოდა თანამედროვე ქართული მხატვრობის სრული გათავისუფლება სოცრეალიზმის შემბოჭავი არტახებისაგან, თუმცა სახელმწიფო მანქანა კვლავ ძველი ტრაფარეტით ცდილობდა შეენარჩუნებინა უმოძრაობა და დიდმპყრობელური ქედმაღლობა.

სკოლის წლებშივე გამოამჟღავნა გივიმ მხატვრობისაკენ მისწრაფება, რამაც იგი მშვენიერ პედაგოგებთან — გრიგოლ მესხთან და შალვა კაპანაძესთან მიიყვანა. სწორედ ამ მხატვრებისგან მიიღო გ. ვაშაკიძემ ხატვისა და ფერწერის პირველი გაკვეთილები. შემოქმედებითი ვითარება, რომელიც მაშინდელ პიონერთა და მოსწავლეთა რესპუბლიკური სასახლის ხატვის კაბინეტში სუფევდა, ხშირად ზდებოდა სკოლის გაკვეთილების გაცდენის მიზეზი ცოცხალი შემოქმედებითი ურთიერთობა აშკარად ჯაბნიდა სასკოლო სქოლასტიკას.

მხატვრობის შესწავლა და მასში დაოსტატება პრაქტიკული და თეორიული ცოდნის დაგროვებას ნიშნავს. ეს საქმე მნიშვნელოვანწილად პრაქტიკულ ცდასთანაა დაკავშირებული. ამიტომაა, რომ მხატვრებზე მსჯელობისას მათი მასწავლებლების სახელებიც მოიხსენიება, რადგან მხატვრობა ყოველთვის ადამიანის ხასიათის გამოვლენაა და უდიდესი მნიშვნელობა აქვს როგორი მხატვარი და ადამიანი შეგიძლვება ხელოვნების საიდუმლოთი მოცულ სფეროში.

ამ მხრივ გ. ვაშაკიძე იღბლიანი კაცი გამოდგა. იგი გურამ (ხიტა) ქუთათელაძის (1924-1979) მოწაფე გახდა. თანამედროვე ქართული დაზგური ფერწერის ერთ-ერთი უდიდესი ოსტატის შეგირდობამ საბოლოოდ განსაზღვრა გ. ვაშაკიძის სამხატვრო გზა. ეს დებულება განმარტებას მოითხოვს: გ. ქუთათელაძე რამდენიმე თაობის წარმომადგენელთა მასწავლებელი იყო. მისი ნამოწაფრები დღეს ცნობილი მხატვრები არიან და ყოველ მათგანს საკუთარი სახე აქვს ხელოვნებაში, რაც მათი მასწავლებლის დამსახურებაა: იგი თვალისჩინივით უფრთხილდებოდა ყოველი მათგანის თავისებურებას.

1958-64 წ.წ. გ. ვაშაკიძე თბილისის სამხატვრო აკადემიის ფერწერის განყოფილების სტუდენტია. მისი თანაკურსელები არიან ბ. სირბილაძე, თ. გოცაძე, ე. ბურჯანაძე — მხატვრები, რომლებიც მკვეთრად ინდივიდუალური ხედვა ახასიათებთ. მათთან ურთიერთობამ ბევრი რამ შესძინა გ. ვაშაკიძეს.

აკადემიის დამთავრების შემდეგ იგი ერთხანს მუშაობს რეჟისორ მერაბ კოკოჩაშვილთან, კინოფილმ „მიხას“ მხატვრის ასისტენტად, შემდეგ (1965-73 წ.წ.) საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო მანქანების საკონსტრუქტორო-კვლევითი ინსტიტუტის დიზაინის განყოფილების უფროსია, ხოლო 1985 წლიდან დღემდე საქართველოს სამუზეუმო-საგამოფენო გენერალური გაერთიანების „სურათების ეროვნული გალერეის“ მთავარი მხატვარი.

ეს წლები დაძაბული შემოქმედებითი შრომითაა აღსავსე. მხატვრის მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობს, თუ რამდენად შესძლო მან საკუთარი, განუმეორებელი სამყაროს შექმნა, რომელიც რეალობის პარალელურად არსებობს და ზოგჯერ მეტოქეობასაც უწევს მას, ამ მხრივ გ. ვაშაკიძეს გამოკვეთილი სახე აქვს.

აკადემიის დამთავრების შემდეგ 10-15 წლის მანძილზე გ. ვაშაკიძე გუაშში მუშაობს. ეს პერიოდი გარკვეულწილად ექსპერიმენტული გამოდგა. მხატვარი ბევრს მუშაობს, აყალიბებს საკუთარ დამოკიდებულებას სინამდვილისა და ადამიანისადმი. სწორედ ამ შუალედში გამოიკვეთა გ. ვაშაკიძის სამხატვრო მანერა, რომელიც შემდგომ წლებში უფრო გამდიდრდა, რაზეც მეტყველებს ზეთის ტექნიკაში შესრულებული დაზგური კომპოზიციები.

გუაშში შესრულებულ ნამუშევართა შორის განსაკუთრებით გამოირჩევა რუსთაველის 800 წლისთავისადმი მიძღვნილი სერია „ვეფხისტყაოსნის“ მოტივებზე (1966 წ.). ეს არ არის „ვეფხისტყაოსნის“ ტრადიციული ილუსტრაციები. ეს უფრო თავისუფალი კომპოზიციებია პოემის მოტივებზე. თუმცა მიუხედავად ილუსტრაციების თანამედროვე ფორმისა, იგრძნობა მხატვრის მოწიწება და ფრთხილი დამოკიდებულება შუა საუკუნეების ილუსტრატორთა გამოცდილებისადმი.

ჟანრობრივად გ. ვაშაკიძის შემოქმედება საკმაოდ მრავალფეროვანია. ესაა ფიგურული კომპოზიციები, პეიზაჟი, პორტრეტი, წიგნის ილუსტრაცია.

განსაკუთრებით საინტერესოა გ. ვაშაკიძის კომპოზიციები, რომლებშიც იგი გამოხატავს ადამიანის ყოფის სხვადასხვა ასპექტებს დაწყებულს სიხარულითა და დამთავრებულს დარდითა და სიცოცხლის აბსურდულობის შეგრძნებით.

გ. ვაშაკიძის სივრცულ-განყენებული კომპოზიციების გარემო დიდი განზოგადებით ხასიათდება, ისინი ზოგადსაკაცობრიო კონკრეტულობით არიან აღსავსე. ამ კონკრეტულობას მათ ანიჭებს ადამიანთა, ცხოველთა და სხვადასხვა საგანთა გამოსახულებები. საქმე ისაა, რომ გ. ვაშაკიძეს არ აინტერესებს რეალობის უსიტყვო მიბაძვა. მისთვის მთავარია გამოიხატოს უკიდეგანო სამყაროში ადამიანის ყოფნის ტრაგიზმი და ორაზროვნება („ულაყი“, „წეროს ფრენა“, „ძაფი“).

მხატვრული ფორმის განზოგადება და ზოგჯერ უტრირებამდე მისული დეფორმაცია არასოდეს არ არის თვითმიზანი, არამედ საშუალებაა, რათა სრულად გამოიხატოს ადამიანის არსებობისადმი მხატვრის დამოკიდებულება („გზაჯვარედინზე“, „ქაღალდი მოვდა“). ამ გზაზე მხატვარი, ცხადია, გვერდს ვერ აუვლის ასოციაციურ აზროვნებას. მაგალითად, „ვიოლინოს ხმა ესმა“: ცის ფონზე მდგომი ფანტასტიკური არსებები — ადამიანი-ფრინველები ვიოლინოთი და თვით სივრცის ხაზგასმული სიღრმე, ახლებურ თქმულებას ქმნის სიცოცხლესა და ადამიანზე.

საერთოდ, ფილოსოფიურობა ახასიათებს გ. ვაშაკიძეს. მის ყოველ კომპოზიციას შინაგანი ქვეტექსტი აქვს, რომელიც მხატვრის მიერ ცხოვრებაზე დაკვირვებისა და გასჯის შედეგია („შემოქმედი“, „დილიდან ქროდა ქარი“). ფილოსოფიური განწყობილებისა და მხატვრული განზოგადების ნიმუშია „კერპი წყიქ